
Tíži Vánoc chtějí vězni prospat

LIDOVÉ NOVINY

Pro většinu Čechů bývají Vánoce tím nejradostnějším obdobím roku. Za mřížemi je to jinak.

Již tak tísnivá atmosféra a odloučení od rodin dopadá na vězně více než obvykle – zvláště na nověji příchozí, kteří mají sváteční konec roku na svobodě v čerstvé paměti. „Já už sedím přes šestnáct let, takže to tak neprožívám,“ tvrdí Tomáš. Nováčci na tom budou o dost hůř. „Určitě je to pro vězně nejtěžší období z celého roku. Ti často dělají, jako že Vánoce nejsou... Chtějí je přečkat, prospat,“ řekl LN Daniel Pfann, evangelický kaplan, jenž působí ve vazební věznici Praha-Ruzyně. Původně pracoval jako farář i sociální pracovník mezi bezdomovci, ovšem už od roku 2002 se věnuje vězeňské duchovní péči. Co to obnáší?

„Především mluvím s lidmi. Vedeme rozhovory, s jednotlivci i skupinově. Jde o to, aby odsouzení věděli, že o ně má někdo zájem. Je pro ně povzbuzením, že mohou jít dál – a mají naději,“ vypráví v maličké místnosti pro vězeňské duchovní. Sdílí ji s katolickým kolegou Radomírem Kuchařem.

Na oba teď čeká plno práce. K běžné činnosti – jako je čtení z bible či zpovědi (pro katolíky) – přibudou vánoční bohoslužby. Podle odhadů se v Česku zajímá o víru desetina vězňů.

Věřící mají v ruzyňské vazební věznici i kapli – vysvěcenou a upravenou místnost. Do ní se vejde tak patnáct až 25 lidí, takže je zapotřebí se na mši hlásit s předstihem. Štědrovečerní bohoslužby se konají brzy odpoledne.

„Čteme evangelia, rozmlouváme o lásce, o rodině. Zpíváme také koledy, kdy i chlapům občas ukápnou slza,“ říká kaplan Pfann, jenž účastníkům tradičně rozdává smrkovou větvíčku s červenou mašlí. Jeden z mála dárečků, jichž se tu chovanci dočkají...

Cynik by asi řekl: Dobře jim tak, vždyť jsou ve výkonu trestu! Něco provedli, ať za to pykají... Mužská část vazební věznice je skutečně místem pro občany odsouzené i za závažnou trestnou činnost – jak hospodářskou, tak násilnou. V každé skupince zhruba 25 účastníků ruzyňských bohoslužeb bývají též lidé odsouzení za nejzávažnější trestné činy. O některých mužích, kteří vzali někomu život, to ostatní spoluvězni vědí, o jiných třeba ne, poněvadž jim to tají a vymýšlejí si jiné důvody svého uvěznění.

I ti nejotrlejší zločinci se však obávají odloučení, samoty a vytržení, které bývá z podstaty prožíváno o Vánocích velmi intenzivně. „Vybavuji si už i několik případů, kdy dotyční trávili své první vánoční svátky ve vězení a ještě jim někdo z rodiny zemřel, otec, maminka... Pak to snášeli opravdu těžce,“ vzpomíná Pfann.

Za chvíli už ukazuje místnost, na jejíchž dveřích je strohý nápis: 501 – KAPLE. Na stěně uprostřed visí kříž; vlevo a napravo velká okna. Okna s mřížemi. Přestože je vybavení prosté, sakrální obrázky, oltář nebo modlitební knížky (případně i doplněné o pravoslavné ikony) dávají vězeňské místnosti nebývalé slavnostní ráz.

„Při našich setkáních v kapli se rodí jakési společenství. Mlčíme i spolu, aby lidé věděli, že někdo další mlčí vedle vás. Vědí, že nejsou sami. A kaple je pro ně bezpečné místo,“ dodává farář, který ke všem chovancům přistupuje stejně, jednotně, neboť „všichni jsme před Bohem hříšní“.

Do kaple docházejí i vězni, kteří mají výjimečnou možnost studovat při výkonu trestu vysokou školu! Ve spolupráci s Katolickou teologickou fakultou Univerzity Karlovy bylo v Ruzyni od roku 2009 již šestkrát otevřeno bakalářské studium teologie. V letošním roce se na bohoslovenství hlásilo kolem dvaceti odsouzených, přijato jich bylo dvanáct, ale dva to záhy po zahájení studia vzdali.

To ovšem není případ pětáctiletého Pavla, který už je ve třetím ročníku. Zvažuje i téma své bakalářské práce. „Pravděpodobně bude z oblasti křesťanské etiky, o hříchu, odpuštění,“ říká Pavel, jenž si šance na studium velmi považuje. „Učí mě to přemýšlet o životě. Předtím žil člověk v nějakém tempu, sprintu, ale teď mám možnost se zastavit, srovnat se,“ vypráví sympaták. Věřícím byl odmala, ale prý takovým tím „nepraktikujícím křesťanem“. Pavel patří ke šťastlivcům, kteří 24. prosince dostanou propustku ven. Bude moci na chvíli opustit depresivní káznici. „Mám milující

a milovanou rodinu. Naštěstí si můžeme aspoň dvacet minut denně telefonovat," vypráví otec tří dětí, jenž o minulých Vánocích domů nesměl. Letos má propustku na osm hodin. „To víte, že je to všechno přesně, po minutách, naplánováno," těší se inteligentní muž, který věří, že se jeho život ubírá lepším směrem.

To čtyřicetiletý Tomáš, student čtvrtého ročníku teologických nauk, za plot nesmí. Ani předloni, ani loni... a ani letos. „Už sedím dlouho, takže to zas tak neprožívám," říká vysoký chlapík, který je ve vězení přes šestnáct let.

O svátcích si bude číst, studovat literaturu ke zkouškám a mrkne i na televizní pohádky včetně premiéry filmu Anděl páně II. Sledování televize ať na cele, či v kulturní místnosti je vůbec oblíbenou kratochvílí. „Někdo ale vnímá svátečněji Silvestra, pak si třeba symbolicky i ťukneme," dodává Tomáš, jenž stejně jako Pavel patří mezi čtyři studenty (z pár desítek vězňů), jimž Univerzita Karlova udělila stipendium.

Na nějaké extra dárky ovšem může většina vězňů zapomenout. Povolené mají totiž jen dva větší balíky ročně; a i kdyby k nim zásilky od rodin či přátel doputovaly před Vánoci, budou obsahovat asi nejběžnější, ale poptávané věci. „Cigarety a kafe. To frčí nejvíc," vysvětluje Gabriela Kulhánková z vězeňské služby.

Vězni si mohou ke svátečnímu přilepšení koupit balené cukroví v kantýně, ale alkohol je – i na sklonku roku – absolutní tabu. Vánoce za zdmi jsou zkrátka jiné, než jak je tráví svobodná společnost. „Během adventu si tu hodně povídáme. Snažíme se zvěstovat naději a vězňům ukazovat, že v tom nejsou sami," říká